

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Maahanmuuttoviraston resurssien turvaamisesta ja sen käytäntöjen sujuvoittamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Veronika Honkasalon /vas näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 215/2021 vp:

Lisätäänkö Maahanmuuttoviraston resursseja niin, että se pystyy viimeinkin vastamaan kasvavaan palvelutarpeeseen oikea-aikaisesti ja ihmisarvoa kunnioittaen?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Muuttunut toimintaympäristö on vaikuttanut Maahanmuuttoviraston toimintaan viimeisten vuosien aikana merkittävästi. Vuonna 2015 Suomeen saapui ennätyksellinen määrä turvapaikanhakijoita, ja vaikka hakijamäärät ovat sen jälkeen selvästi laskeneet, kertynyttä ruuhkaa on jouduttu purkamaan pitkään muun muassa suuren uusintahakemusmäärän vuoksi. Samanaikaisesti muut virastossa käsiteltävät asiat ovat lisääntyneet tasaisesti. Vuosina 2016-2020 virasto sai lisäksi uusia tehtäviä mm. toimivaltasiirtoina poliisilta ja liittyen vastaanottokentän ohjaukseen. Muutosten seurauksena Maahanmuuttovirasto on kasvanut muutamassa vuodessa 400 henkilön työpaikasta tuhannen henkilön virastoksi.

Viraston kehittäminen ja resurssitarpeiden arviointi on ollut nopeiden muutosten keskellä haastavaa. Kun osa viraston kasvusta on perustunut määräaikaisiin henkilöstölisäyksiin ja resurssitasossa on siksi ollut suuriakin vuosittaisia vaihteluja (vuonna 2015 talousarviossa viraston määrärahat olivat 26 milj. euroa ja henkilöstön koko 334 htv:ta; vuonna 2020 määrärahat olivat kaksinkertaistuneet 55 milj. euroon ja henkilöstön määrä lähes kolminkertaistunut 896 htv:een), toiminnan pitkäjänteinen suunnittelu on ollut vaikeaa. Hakemusten vastaanotto on ruuhkautunut ja käsittelyajat ovat olleet pitkiä.

Koronapandemia on vaikuttanut monella tavalla viraston toimintaan. Turvapaikanhakijoiden määrä väheni merkittävästi. Viime keväänä turvapaikkapuhuttelut olivat kokonaan keskeytyksissä maaliskuusta alkaen kuukauden verran pandemian takia. Tämän jälkeen puhutteluita asteittain jatkettiin erityisjärjestelyin ja aiemmin kertynyttä hakemusruuhkaa on pystytty purkamaan. Pandemia laski myös ulkomailla jätettyjen oleskelulupahakemusten määrää. Kausityöntekijöiden määrä ja Suomessa haettavien jatkolupien määrä sen sijaan jatkoi nousuaan. Kausityölupia päästiin koronatilanteen vuoksi ratkaisemaan tavallista myöhemmin, mutta virasto panosti näiden huoltovarmuuden kannalta tärkeiden hakemusten käsittelyyn ja luvat saatiin nopeasti myönnettyksi.

Maahanmuuttovirasto on ryhtynyt määrätietoisesti kehittämään toimintaansa vastatakseen paremmin sekä asiakkaidensa että yhteiskunnan tarpeisiin. Sisäministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö

tulosohjaajina tukevat tätä kehitystyötä. Ministeriöt panostavat erityisesti viraston henkilöstö-, digi- ja muiden resurssien kestävä tason turvaamiseen, jotta mahdollistetaan aiempaa paremmin viraston pitkän aikavälin suunnittelu ja johtaminen.

Sisäministeriön käynnistämässä Tulevaisuuden Maahanmuuttovirasto -hankkeessa pyritään viraston nykyistä ennakoivampaan, vaikuttavampaan ja tuottavampaan toimintaan, joka vastaa toimintaympäristön muutoksiin. Tavoitteena on myös tuottaa nykyistä parempi käsitys siitä, millaisella henkilöstö- ja määrärahasolla virasto pystyy jatkossa täyttämään siihen kohdistuvat odotukset.

Työ- ja elinkeinoministeriön johdolla on ryhdytty valmistelemaan useita ulkomaalaislain muutoksia, joilla tavoitellaan nykyistä nopeampia työvoiman ja opiskelijoiden lupaprosesseja. Lakien uudistamisen rinnalla kehitetään myös käytännön lupaprosesseja. Maahanmuuttovirasto on asettanut Lupa22-hankkeen, jonka tavoitteena on sujuvoittaa työ- ja opiskeluperusteisten lupien käsittelyä. Asiakaskeskeisessä hankkeessa sekä hakijat, työnantajat että sidosryhmät voivat vaikuttaa siihen, miten viraston toimintaa kehitetään.

Automaation lisääminen on keskeinen keino nopeuttaa hakemusten käsittelyä. Digitaalinen kehitystyö kattaa koko viraston toiminnan, ja automaatiota tullaan hyödyntämään niin paljon kuin se lainsäädäntö ja kunkin hakemuskäsittelyn erityispiirteet huomioon ottaen on mahdollista. Sujuvien lupaprosessien ja lyhyiden käsittelyaikojen ohella Maahanmuuttoviraston on varmistettava myös päätöksenteon laatu ja oikeusvarmuus. Siinä osaava ja hyvinvoiva henkilöstö on avainasemassa.

Maahanmuuttoviraston on tarkoitus nostaa myös asiakaspalvelunsa uudelle tasolle, vaikka koronatilanne aiheuttaakin sille tällä hetkellä ylimääräisiä haasteita. Tavoitteena on taata palvelun saaminen ajanvarauksella yhdessä kuukaudessa ja vuoronumeroasioinnilla saman päivän aikana. Palvelupisteisiin on jo rekrytoitu lisää henkilöstöä, ja ajanvarausaikoja ollaan lisäämässä useilla sadoilla. Samalla tutkitaan myös muita tehostamistoimia, kuten mahdollisuuksia vähentää asiointitarvetta. Jo nyt jatkoluvan hakija voi välttää palvelupistekäynnin asioimalla verkossa ja tunnistautumalla vahvasti esimerkiksi pankkitunnuksilla.

Maahanmuuttoviraston toiminnan kehittäminen on hallituksen painopiste. Suomi tarvitsee maahanmuuttajia. Erityisesti työ- ja koulutusperusteinen maahanmuutto vahvistaa taloudellista huoltosuhdetta ja työllisyysastetta sekä pienentää kestävyysvajetta. Samalla osaajapula on merkittävä kasvun este: Vuonna 2019 peräti 65 000 työpaikkaa jäi syntymättä osaajapulan takia. 2000-luvulla työntekijöiden määrä olisi vähentynyt ilman vieraskielistä työvoimaa. Työperusteisen maahanmuuton sujuvoittamisella edistetään Suomen pärjäämistä globaalissa kilpailussa osaajista ja lisätään yritys- ja innovaatiotoiminnan kansainvälistymistä ja investointien saamista Suomeen.

Valtion taloudellinen tilanne on haastava. Siitä huolimatta hallitus haluaa turvata Maahanmuuttovirastolle sellaiset päätöksentekoresurssit, joilla vireille tulevat lupa-asiat ratkaistaan oikea-aikaisesti ja laadukkaasti. Maahanmuuttoviraston määrärahoja on lisätty sekä vuoden 2020 että vuoden 2021 valtion talousarviossa, ja lisärahoitusta on päätetty varata myös Julkisen talouden suunnitelmaan. Suomen kestävä kasvun ohjelmasta on lisäksi haettu rahoitusta maahanmuuton digitaalisen infrastruktuurin kehittämiseen. Riittävillä resursseilla ja toiminnan tuloksellisuutta

lisäämällä varmistetaan se, että Maahanmuuttovirasto voi jatkossa täyttää sille asetetut vaatimukset.

Helsingissä 3.5.2021

Sisäministeri Maria Ohisalo